

Anna Przybylska

ZATRUCIA I ZAKAŻENIA POKARMOWE
W 1994 ROKU*

W 1994 roku zarejestrowano 39 613 przypadków zatruc i zakażeń pokarmowych: bakteryjnych (salmonelozy odzwierzęce, botulizm, zakażenia gronkowcami i zatrucia ich toksynami), zachorowań "innych bakteryjnych i nieokreślonych", zatruc toksynami grzybów oraz zatruc chemicznych. Liczba ta jest o 73,3% większa od zarejestrowanej w 1993 roku, na co miało wpływ ujednolicenie rejestracji salmoneloz odzwierzęcych o objawach żołądkowo-jelitowych. Zapadalność w Polsce wyniosła 102,8 (w 1993 r. – 59,4).

Największe liczby zachorowań zanotowano w województwach: warszawskim (2452), katowickim (2037) i wrocławskim (1720 przypadków). Najmniej zachorowań wystąpiło w woj. sieradzkim (283). Najwyższą zapadalność zarejestrowano w woj. suwalskim (231,6/100 000) i niewiele niższą – w tarnobrzescim (211,3). Zapadalność od 180,0 do 190,0 zanotowano ponadto w województwach: skierniewickim i wrocławskim. Najniższą zapadalność wystąpiła w woj. radomskim (51,1), a niewiele wyższą – w woj. katowickim (51,5) i częstochowskim (58,3). Nie dokonano przeliczeń procentowych spadku i wzrostu zapadalności ze względu na zmiany wprowadzone w rejestracji salmoneloz odzwierzęcych w Polsce, rzutujące na ogólne liczby (tab. I).

Tabela I. Zatrucia i zakażenia pokarmowe w 1994 roku (bakteryjne, grzybami, chemiczne). Liczba zachorowań i zapadalność na 100 000 ludności – według województw.

Lata → Województwo	Mediana 1988–1992		1993 rok		1994 rok*	
	Zachorowania	Zapadalność	Zachorowania	Zapadalność	Zachorowania	Zapadalność
1	2	3	4	5	6	7
1. Warszawskie	977	40,4	450	18,7	2452	101,6
2. Białkopodlaskie	302	98,8	251	81,3	352	113,9
3. Białostockie	880	126,4	475	68,0	735	105,0
4. Bielskie	574	63,5	635	69,8	727	79,6
5. Bydgoskie	1206	108,7	826	73,4	1108	98,3
6. Chełmskie	125	50,9	37	14,8	359	143,8
7. Ciechanowskie	230	53,8	77	17,7	533	122,5
8. Częstochowskie	626	80,7	479	61,3	456	58,3
9. Elbląskie	458	96,3	207	42,5	416	85,0
10. Gdańskie	1089	76,7	1106	76,8	1337	92,3
11. Gorzowskie	675	135,0	279	58,6	583	114,6

* Dane liczbowe, zakres uwzględnianych czynników patogennych, zgodnie z obowiązującą w Polsce rejestracją:

- wg biuletynów rocznych MZiOS oraz PZH „Choroby zakaźne i zatrucia w Polsce”,
- na podstawie opracowań Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych oraz
- prac własnych (A. Przybylska, techn. progr. E. Jaworski)

c.d. tab. I

1	2	3	4	5	6	7
12. Jeleniogórskie	921	177,5	447	85,6	667	127,5
13. Kaliskie	364	51,1	268	37,3	624	86,6
14. Katowickie	1897	47,5	984	24,9	2037	51,5
15. Kieleckie	897	79,6	808	71,2	1334	117,5
16. Konińskie	313	66,8	193	40,5	389	81,4
17. Koszalińskie	741	148,3	837	162,4	770	148,5
18. Krakowskie	598	48,5	405	32,8	899	72,7
19. Krośnieńskie	784	160,0	400	79,6	612	121,3
20. Legnickie	173	33,5	294	56,4	912	174,5
21. Leszczyńskie	318	82,4	183	46,5	627	158,9
22. Lubelskie	1126	110,7	773	75,6	1099	107,2
23. Łomżyńskie	466	136,0	367	104,1	408	115,5
24. Łódzkie	1098	96,8	934	82,8	974	86,7
25. Nowosądeckie	171	24,2	200	27,8	602	83,1
26. Olsztyńskie	606	80,2	337	44,1	1357	176,8
27. Opolskie	1764	172,6	680	66,2	914	89,0
28. Ostrołęckie	212	53,8	155	38,3	337	83,0
29. Piłskie	320	66,4	228	46,7	361	73,6
30. Piotrkowskie	563	88,3	590	91,5	806	125,0
31. Płockie	727	140,3	472	90,7	523	100,3
32. Poznańskie	1337	100,9	811	60,3	1289	95,6
33. Przemyskie	556	136,4	368	89,3	529	128,1
34. Radomskie	214	28,4	115	15,1	389	51,1
35. Rzeszowskie	417	57,8	355	48,1	747	100,7
36. Siedleckie	572	82,8	249	37,8	677	102,6
37. Sieradzkie	452	111,9	143	34,7	283	68,7
38. Skierniewickie	502	119,9	466	110,2	801	189,2
39. Słupskie	794	192,7	682	161,5	607	143,1
40. Suwalskie	254	53,4	313	65,1	1119	231,6
41. Szczecińskie	1356	139,8	850	86,4	934	94,7
42. Tarnobrzeskie	1267	211,0	868	143,0	1286	211,3
43. Tarnowskie	804	120,4	485	70,8	560	81,3
44. Toruńskie	488	74,2	442	66,4	788	117,8
45. Wałbrzyskie	275	37,1	379	51,1	649	87,6
46. Włocławskie	383	88,9	324	74,7	791	182,1
47. Wrocławskie	1501	132,7	1035	91,4	1720	151,5
48. Zamojskie	770	159,1	292	59,2	575	116,5
49. Zielonogórskie	324	49,3	290	43,4	559	83,4
Polska - ogółem	34097	89,2	22862	59,4	39613	102,8

* - Ujednolicenie rejestracji salmoneloz odzwierzęcych.

Zapadalność w miastach (107,0) była nieco wyższa od zapadalności na wsi (96,0). Największą zapadalność notowano u chłopców w drugim i pierwszym roku życia w miastach (odpowiednio: 876,0 i 802,3) i u dziewczynek w miastach w drugim roku życia (806,7). Zapadalność niemowląt i dzieci do 2 r.ż. utrzymuje się od lat na bardzo

wysokim poziomie, co ma ścisły związek z zapadalnością na salmonelozę odzwierzcęce. Ogólna zapadalność dzieci w grupie wieku 0-4 lata wyniosła w Polsce 422,1 (miasto - 516,3; wieś - 309,2) i wielokrotnie przewyższała zapadalność w pozostałych grupach wieku. Dzieci w wieku od 5 do 9 lat chorowały częściej w miastach (zapadalność 135,5) niż na wsi (108,6). Zapadalność w grupach wieku od 10 do 39 lat była wyższa w mieście, niż na wsi, przy wyraźnie malejącej z wiekiem różnicy wartości współczynnika. Zapadalność w grupach wieku od 10 do 39 lat była wyższa w mieście, niż na wsi, przy wyraźnie malejącej z wiekiem różnicy wartości współczynnika. Zapadalność na wsi była wyższa niż w mieście w grupach wieku od 40 lat wwyż. Ogólna zapadalność kobiet była nieco wyższa od zapadalności mężczyzn (odpowiednio: 103,9 i 101,5). Na zależność tę rzutowała zapadalność w grupach wieku powyżej 19 r.ż. U dzieci do 9 lat zapadalność chłopców przewyższała zapadalność dziewczynek. W grupach wieku od 10 do 19 lat zapadalność chłopców i dziewcząt utrzymywała się na zbliżonym poziomie (tab. II A i B).

Wśród czynników patogennych rejestrowanych w Polsce w ramach „zatruc i zakażeń pokarmowych” odzwierzcęce typy pałeczek *Salmonella* przyczyniły się do wystąpienia 91,6% zachorowań. Dalszemu wzrostowi (o 32,4% w odniesieniu do danych z 1993 roku) uległa liczba zatruc toksynami grzybów (tab. III). Najwięcej zatruc i zakażeń pokarmowych (67,9%) odnotowano w II i III kwartale roku, a na przebieg krzywej sezonowej miał zasadniczy wpływ rozkład zachorowań spowodowanych przez odzwierzcęce typy pałeczek *Salmonella* (w II i III kwartale 62,5% ogółu zatruc i zakażeń pokarmowych oraz 68,2% zachorowań spowodowanych przez wymienione pałeczki).

Tabela II A/B. Zatrucia i zakażenia pokarmowe (bakteryjne, grzybami, chemiczne) w 1994 roku. Liczba zachorowań, zapadalność na 100 000 i podział procentowy - z uwzględnieniem wieku: A. w mieście i na wsi, B. mężczyźni i kobiety.

II. A. W mieście i na wsi

Wiek w latach:	MIASTO			WIEŚ			OGÓLEM		
	L.zach.	%	Zapad.	L.zach.	%	Zapad.	L.zach.	%	Zapad.
0-4	7269	28,5	516,3	3635	25,8	309,2	10904	27,5	422,1
0	1936	7,6	745,9	1313	9,3	583,3	3249	8,2	670,4
1	2242	8,8	842,3	1052	7,5	457,5	3294	8,3	663,9
2	1404	5,5	498,0	574	4,1	239,6	1978	5,0	379,2
3	963	3,8	326,4	375	2,7	155,2	1338	3,4	249,3
4	724	2,8	237,2	321	2,3	134,2	1045	2,6	192,0
5-9	2435	9,5	135,5	1337	9,8	108,6	3812	9,6	124,3
10-19	3896	15,3	96,4	2138	15,1	87,1	6034	15,2	92,3
20-29	2646	10,4	84,5	1680	11,9	82,1	4326	10,9	83,6
30-39	2964	11,6	76,0	1603	11,4	74,6	4567	11,5	75,5
40-49	2808	11,0	74,3	1312	9,3	76,0	4120	10,4	74,8
50-59	1629	6,4	70,1	927	6,6	72,1	2554	6,4	70,8
60 i >	1872	7,3	54,5	1424	10,1	55,2	3296	8,2	54,8
RAZEM	25517	100,0	107,0	14096	100,0	96,0	39613	100,0	102,8

II. B. Mężczyźni i kobiety

Wiek w latach:	MĘŻCZYŹNI			KOBIEТЫ			OGÓŁEM		
	L.zach.	%	Zapad.	L.zach.	%	Zapad.	L.zach.	%	Zapad.
0-4	5856	30,7	442,1	5048	24,6	401,0	10904	27,5	422,1
0	1769	9,3	713,3	1480	7,2	625,4	3249	8,2	670,4
1	4756	9,2	690,7	1538	7,5	635,7	3294	8,3	663,9
2	1046	5,5	391,3	932	4,5	366,6	1978	5,0	379,2
3	710	3,7	257,9	628	3,1	240,3	1338	3,4	249,3
4	575	3,0	205,6	470	2,3	177,5	1045	2,6	192,0
5-9	2001	10,5	127,5	1811	8,8	121,0	3812	9,6	124,3
10-19	2903	15,2	89,6	3131	15,3	97,9	6034	15,2	92,3
20-29	1975	10,3	74,8	2351	11,4	92,7	4326	10,9	83,6
30-39	2106	11,1	69,0	2461	12,0	82,1	4567	11,5	75,5
40-49	1844	9,6	67,6	2276	11,1	81,9	4120	10,4	74,8
50-59	1087	5,7	63,6	1467	7,1	77,2	2554	6,4	70,8
60 i >	1281	6,7	53,4	2015	9,8	75,9	3296	8,2	54,8
RAZEM	19053	100,0	101,5	20560	100,0	103,9	39613	100,0	102,8

Tabela III. Zatrucia i zakażenia pokarmowe w Polsce w latach 1988-1994. Liczba i procent zachorowań oraz zapadalność - według czynników etiologicznych.

Lata → Czynniki etiologiczne	Mediana 1988-1992			1993 rok			1994 rok*		
	L.zach.	%	Zapad.	L.zach.	%	Zapad.	L.zach.	%	Zapad.
<i>Salmonella</i> odz.	30808	86,9	81,2	19220	84,1	50,0	36278	91,6	94,1
Gronkowce	517	1,4	1,4	374	1,6	0,97	268	0,7	0,70
<i>Cl. botulinum</i>	314	0,9	0,8	143	0,6	0,37	116	0,3	0,30
Inne bakterie i czynnik nieust.	3425	9,5	9,0	2483	10,9	6,46	2166	5,5	5,62
Grzyby	358	1,0	0,94	503	2,2	1,31	666	1,7	1,73
Chem. sub. toks.	84	0,2	0,22	139	0,6	0,36	119	0,3	0,31
OGÓŁEM:	34097	100,0	89,2	22862	100,0	59,4	39613	100,0	102,8

* - Ujednolicenie rejestracji salmoneloz odzwierzęcych

W 1994 roku najczęściej spośród zarejestrowanych 268 zachorowań spowodowanych przez gronkowce wystąpiło w III kwartale (59,0%). Czynniki „bakteryjne - nieokreślone i inne” dominowały w II i III kwartale (66,3% z rocznej liczby 2166 przypadków). Zatrucia toksynami grzybów w większości wystąpiły w III i IV kwartale (95,6% z 666 zarejestrowanych zachorowań). Zatrucia toksycznymi substancjami chemicznymi miały mniej ostro zarysowany rozkład kwartalny (w III kwartale 36,1%, w pozostałych - około i powyżej 20,0%).

Hospitalizowano w 1994 roku 48,7% ogółu zgłoszonych przypadków zatrucia i zakażeń pokarmowych, 47,6% osób chorych z powodu salmoneloz odzwierzęcych

o objawach żołądkowo-jelitowych, 29,5% zachorowań z niezłym żołądkowo-jelitowym o etiologii gronkowcowej, 100,0% przypadków botulizmu, 53,4% zachorowań spowodowanych przez „inne bakterie i nieokreślone” czynniki, 88,7% chorych po zatruciu toksynami grzybów oraz 71,4% przypadków zatruc chemicznymi substancjami toksycznymi.

Istniejące od lat rozbieżności w kryteriach rejestracji zachorowań wobec sposobu rejestracji zgonów, rzutowały na słabą czytelność danych. Trudności związane z rejestracją może zlikwidować wprowadzenie w Polsce X Rewizji Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób.

W 1994 roku zarejestrowano w Polsce łącznie 36 zgonów z powodu „zatruc pokarmowych bakteryjnych” oraz „zakażeń jelitowych innych i nieokreślonych”. Spośród tych zgonów 36,1% zarejestrowano w grupie wieku 0-4 lata. W ogniskach zarejestrowano 1 zgon.

W 1994 roku opracowano w kraju 496 ognisk zbiorowych zatruc i zakażeń pokarmowych*. W ogniskach tych zachorowały 10 023 osoby. Wśród czynników patogennych dominowały odzwierzęce pałeczki *Salmonella* (93,2% zachorowań w ogniskach) (tab. IV). W grupie tej w dalszym ciągu przeważa *Salmonella enteritidis* (94,1%); w 1994 roku w odniesieniu do danych z 1993 roku wzrósł nieco udział (3,5% w 94 i 0,1% w 93 r.) *S. typhimurium*, przy zmiennym serotypowo, aczkolwiek niewielkim udziale innych typów odzwierzęcych pałeczek *Salmonella* (tab. V).

Tabela IV. Ogniska zbiorowych zatruc i zakażeń pokarmowych* w Polsce w latach 1993-1994. Liczba i procent ognisk oraz zachorowań w ogniskach – wg czynników etiologicznych uwzględnianych w krajowej rejestracji zatruc i zakażeń pokarmowych.

Czynniki patogene:	1993 rok				1994 rok			
	Ogniska		Zachorow.		Ogniska		Zachorow.	
	L.	%	Licz.	%	L.	%	Licz.	%
<i>Salmonella</i> – typy odzwierz.	398	88,2	7647	85,1	453	91,3	9338	93,2
<i>Cl. botulinum</i>	2	0,4	10	0,1	1	0,2	4	0,04
<i>Escherichia coli</i> , b.coli	7	1,6	71	0,8	13	2,6	189	1,9
<i>Staphylococcus aureus</i>	12	2,7	355	4,0	8	1,6	194	1,9
Inne bakterie	3	0,7	133	1,5	1	0,2	9	0,1
Grzyby	2	0,4	14	0,2	8	1,6	37	0,4
Chem. sub. toks.	1	0,2	5	0,06	–	–	–	–
Nie ustalono	26	5,8	747	8,3	12	2,4	252	2,5
OGÓLEM:	451	100,0	8982	100,0	496	100,0	10023	100,0

* – W Polsce 4 i więcej chorych osób w ognisku

Wzrósł udział wieloetiologicznych zachorowań w ogniskach, przy czym analizy dokonywano według zasadniczego czynnika patogennego. Spośród pozostałych bakterii najczęściej występowały w ogniskach gronkowce oraz *Escherichia coli* i bakterie

* – W Polsce – 4 chore osoby i więcej.

Tabela V. *Salmonella* jako czynnik etiologiczny w ogniskach zbiorowych zatruc i zakażeń pokarmowych w latach 1993-1994. Liczba i % ognisk oraz zachorowań w ogniskach, z podziałem na serotypy odzwierzęcych pałeczek *Salmonella*.

Typy odzwierzęcych pał. <i>Salmonella</i> :	1993 rok				1994 rok			
	Ogniska		Zachorow.		Ogniska		Zachorow.	
	L.	%	Licz.	%	L.	%	Licz.	%
<i>Salmonella</i> z grupy C – serotyp nieokr.	1	0,3	7	0,1	–	–	–	–
<i>S. agona</i> (+ <i>E. coli</i>)	–	–	–	–	1	0,2	24	0,3
<i>S. blockley</i>	1	0,3	5	0,1	–	–	–	–
<i>S. enteritidis</i>	389	97,7	7469	97,7	439	96,9	8788	94,1
<i>S. hadar</i>	–	–	–	–	1	0,2	4	0,04
<i>S. heidelberg</i>	–	–	–	–	1	0,2	10	0,1
<i>S. infantis</i>	1	0,3	9	0,1	–	–	–	–
<i>S. manhattan</i>	1	0,3	5	0,1	–	–	–	–
<i>S. thompson</i>	–	–	–	–	1	0,2	81	0,9
<i>S. typhimurium</i>	2	0,5	11	0,1	4	0,9	328	3,5
<i>S. virchow</i>	1	0,3	9	0,1	2	0,4	31	0,3
<i>S. enteritidis</i> + <i>S. agona</i>	–	–	–	–	1	0,2	18	0,2
<i>S. enteritidis</i> + <i>S. infantis</i>	–	–	–	–	1	0,2	4	0,04
<i>S. enteritidis</i> + <i>S. infantis</i> (+ <i>St. aureus</i>)	–	–	–	–	1	0,2	19	0,2
<i>S. enteritidis</i> + <i>S. infantis</i> + <i>S. virchow</i>	–	–	–	–	1	0,2	31	0,3
<i>S. infantis</i> + <i>S. enteritidis</i> + <i>S. newport</i>	1	0,3	12	0,2	–	–	–	–
<i>S. isangi</i> + <i>S. enteritidis</i>	1	0,3	120	1,6	–	–	–	–
<i>S. montevideo</i> + <i>S. enteritidis</i>	1	0,3	12	0,2	–	–	–	–
<i>Salmonella</i> ogółem	398	100,0	7647	100,0	453	100,0	9338	100,0

z grupy *coli*. Izolowano również inną, w tym warunkowo patogenną florę bakteryjną (tab. IV).

Wśród potraw – nośników zatruc i zakażeń pokarmowych dominują w dalszym ciągu te, które przygotowano z jaj nie poddanych, lub poddanych niewystarczającej obróbce termicznej (51,7% ogółu zachorowań w ogniskach, 55,3% zachorowań spowodowanych przez odzwierzęce pałeczki *Salmonella*), lub z dwóch surowców pochodzenia zwierzęcego – w tym jaj (16,1% ogółu zachorowań w ogniskach; 16,3% zachorowań spowodowanych przez wymienione pałeczki) oraz z trzech i więcej surowców pochodzenia zwierzęcego (odpowiednio: 19,3%; 17,3%). Pozostałe potrawy z wymienionych surowców to: przygotowane z mięsa (po 4,2% zachorowań w obu grupach), z drobiu (odpowiednio: 0,7%; 0,8%) i z mleka oraz produktów pochodnych (0,6% i 0,05% zachorowań).

W przypadkach zachorowań spowodowanych w ogniskach przez gronkowce najczęściej nośnikami były potrawy z trzech i więcej surowców pochodzenia zwierzęcego (37,1% zachorowań o etiologii gronkowcowej), z mleka i produktów pochodnych (28,4%) oraz z drobiu i jaj (20,1% zachorowań tej grupy).

W odniesieniu do większości zachorowań w ogniskach w dalszym ciągu głównymi nośnikami są potrawy przygotowane z surowców pochodzenia zwierzęcego. Skuteczne

działania zmierzające do wykrycia pierwotnego zakażenia tych surowców stanowią w ognisku podstawowy element dochodzenia epidemiologicznego, prowadzonego zgodnie z kierunkiem przebiegu procesu epizootyczno-epidemicznego. Schemat przebiegu tego procesu przedstawia się następująco: źródło zakażenia, jakim jest obecnie przede wszystkim zwierzę hodowlane → podstawowy nośnik jakim mogą być pierwotnie zakażone surowce pochodzenia zwierzęcego, a dopiero w następnych etapach omawianego procesu włączyć się mogą → możliwości wtórnego zanieczyszczenia potraw.

W większości ognisk wymienione powyżej potrawy wyprodukowano w mieszkaniach prywatnych (w 63,1% ognisk). Wśród miejsc spożycia dominowały również mieszkania prywatne (w 59,7% ognisk). Do zakażenia potraw w 23,8% ognisk doszło w wyniku użycia do ich produkcji surowców pochodzących z prywatnych gospodarstw hodowlanych. W różnych miejscach (2 i >) mogło dojść do zakażenia/zanieczyszczenia potraw w 22,8% ognisk. W sytuacjach tych istniała możliwość użycia zarówno pierwotnie zakażonego surowca pochodzenia zwierzęcego, wody złej jakości, jak i dokonywania obróbki surowców oraz gotowej żywności na tej samej powierzchni produkcyjnej, czy też mogło dojść do wystąpienia innych zaniedbań prowadzących do rozszerzenia wachlarza potencjalnych dróg szerzenia. Nie ustalono, w którym miejscu mogło dojść do zakażenia/zanieczyszczenia żywności w 37,9% ognisk (tab. VII).

Niepokoi fakt, że narasta ponownie liczba ognisk, w których nie uzyskano informacji na temat miejsca, w którym czynnik patogenny najprawdopodobniej wniknął do procesu epizootyczno-epidemicznego. Pomijanie w dochodzeniu możliwości udziału surowców pochodzenia zwierzęcego, na które wskazuje wywiad nt. potraw spożytych w dniu narażenia, prowadzi do nieodwracalnego zubożenia opracowania ogniska epidemicznego, niezależnie od wkładu pracy w inne elementy dochodzenia.

W latach 1985-1988 niedobór informacji na temat miejsca zakażenia/zanieczyszczenia żywności sięgał ok. 80% opracowań ognisk rocznie. Wnioski na temat zapobiegania można było wyciągać wówczas głównie z wywiadów na temat potraw spożytych w dniu narażenia, a nie drogą szczegółowego potwierdzenia epidemiologicznego i mikrobiologicznego. W latach 1989-1991 nastąpiła zaskakująco szybka poprawa jakości prowadzonych dochodzeń (w 1991 roku już tylko ok. 15% opracowań ognisk nie zawierało odpowiednich informacji). Od 1992 do 1994 roku narasta ponownie liczba ognisk, w których popełniane nieścisłości w dochodzeniu uniemożliwiają ustalenie najbardziej istotnej dla opracowania ogniska informacji: skąd pochodzą potencjalnie zakażone surowce (jaja, mięso, drób, mleko, itp.) oraz półprodukty (mięso mielone, masło, ser, śmietana, itp.) użyte do produkcji potraw spożytych w dniu narażenia, co rzutuje na skuteczność działań zapobiegawczych zarówno na określonym terenie, jak i w skali kraju (tab. VII).

W 1994 roku zarejestrowano 9 dużych epidemii, o liczbach zachorowań wynoszących ponad 100 osób. Łączna liczba zachorowań w tych epidemiach (1682 osoby, w tym 468 dzieci do 14 lat) jest o 75,0% większa od zanotowanej w analogicznych epidemiach w 1993 roku (961 osób, 153 dzieci). W odniesieniu do liczby dzieci, które zachorowały w omawianych epidemiach wzrost ten wynosi 205,9% (tab. VIII).

Sytuacja epidemiologiczna zatruc i zakażeń pokarmowych w Polsce wymaga nasilenia zorganizowanych, wieloresortowych działań zapobiegawczych. Powyższe dane są następną ilustracją tej potrzeby.

Tabela VI. Ogniska zbiorowych zatruc i zakażeń pokarmowych w 1994 roku. Grupy żywności, będącej nośnikiem czynników patogennych.* Liczba i procent zachorowań.

Czynniki patogene:	Zachorowania:	POTRAWY									Nie ustalono	RAZEM
		Z mleka i prod.	Z mleka i jaj	Z jaj	Z mięsa i jaj	Z mięsa	Z drobiu i jaj	Z drobiu	Różne (3 i >) surowce	Inne		
<i>Salmonella</i> – serotypy odzwierzęce	Liczba	5	24	5163	1268	393	233	73	1616	47	516	9338
	%	0,05	0,26	55,3	13,6	4,2	4,2	0,8	17,3	0,5	5,5	100,0
Gronkowce	Liczba	55	–	–	28	–	39	–	72	–	–	194
	%	28,4	–	–	14,4	–	20,1	–	37,1	–	–	100,0
Inne bakterie (w tym <i>E. coli</i> , <i>Cl. botulinum</i>)	Liczba	–	–	17	16	7	–	–	134	4	24	202
	%	–	–	8,4	7,9	3,5	–	–	66,3	2,0	11,9	100,0
Toksyny grzybów	Liczba	–	–	–	–	–	–	–	–	37	–	37
	%	–	–	–	–	–	–	–	–	100,0	–	100,0
Nie ustalono	Liczba	–	5	–	–	20	–	–	108	–	119	252
	%	–	2,0	–	–	7,9	–	–	42,9	–	47,2	100,0
OGÓLEM:	Liczba	60	29	5180	1312	420	272	73	1930	88	659	10023
	%	0,6	0,3	51,7	13,1	4,2	2,7	0,7	19,3	0,9	6,6	100,0

* – W 1994 roku w żadnym z opracowań ognisk nie uznano wody za podstawowy nośnik głównych czynników patogennych. Nie wystąpiły również ogniska zatruc chemicznymi środkami ochrony roślin liczące więcej niż 2 chore osoby.

Tabela VII. Ogniska zbiorowych zatruc i zakażeń pokarmowych w 1994 roku. Liczba i % ognisk – wg czynników patogennych, w zależności od miejsca zakażenia/zanieczyszczenia żywności.

Czynniki etiologiczne:	Ogniska	MIEJSCA ZAKAŻENIA/ZANIECZYSZCZENIA ŻYWNOCI I WODY							Nie ustalono	RAZEM
		Prywatne gospodarstwo hodowlane	Uspoł. gosp. hodowlane	Mieszkanie prywatne	Woda: rzeczna, wodoc., studnia	Różne miejsca (2 i >)	Inne miejsca	Miejsca trudne do ustalenia np. targ		
<i>Salmonella</i> – sereotypy odzwierzęce	Licz.	117	8	–	–	106	2	51	169	453
	%	25,8	1,8	–	–	23,4	0,4	11,3	37,3	100,0
<i>Clostridium botulinum</i>	Licz.	–	–	–	–	–	–	1	–	1
	%	–	–	–	–	–	–	100,0	–	100,0
<i>Escherichia coli</i> , bakt. z grupy coli	Licz.	–	–	1	3	4	–	–	5	13
	%	–	–	7,7	23,1	38,8	–	–	38,5	100,0
Gronkowce	Licz.	1	2	–	–	2	–	–	3	8
	%	12,5	25,0	–	–	25,0	–	–	37,5	100,0
Mieszana flora bakteryjna (inna)	Licz.	–	–	–	–	–	–	–	1	1
	%	–	–	–	–	–	–	–	100,0	100,0
Grzyby	Licz.	–	–	–	–	–	8	–	–	8
	%	–	–	–	–	–	100,0	–	–	100,0
Nie ustalono	Licz.	–	–	–	–	1	–	–	11	12
	%	–	–	–	–	8,3	–	–	91,6	100,0
OGÓLEM:	Licz.	118	10	1	3	113	10	52	189	496
	%	23,8	2,0	0,2	0,6	22,8	2,0	10,5	38,1	100,0

Tabela VIII. Ogniska zbiorowych zatruc i zakażeń pokarmowych – 1994 rok. Epidemie liczące powyżej 100 zachorowań, zgłoszone z terenu kraju. Liczba zachorowań (w tym dzieci) oraz ogólna charakterystyka epidemii.

Lp.	Mie- siąc 1994 r.	Nazwa wojewódz- twa, (miejscowości); l. zach. (w tym dz.)	Czynniki etiologiczne	Zakażona żywność	Miejsce związane z wystąpieniem epidemii
1.	III	szczecińskie (Nowe Czarnowo) 215 (0)	<i>S. enteritidis</i> (od chorych)	Nie ustalono	Stołówka pracownicza
2.	IV	ciechanowskie (Ciechanów i ok.) 183 (46)	<i>S. enteritidis</i> + gronkowce chorob- twórcze + bakterie z grupy <i>coli</i>	<- Różne ciasta z kremem i z bitą śmie- taną	Ciastkarnia prywatna
3.	IV	tarnobrzeskie (Zarzecze i ok.) 166 (49)	<i>S. enteritidis</i> + <i>Proteus vulgaris</i>	<- Ciastka z kremem <- Inne próby żywności	Wesele (różne miejsca zaopatrzenia w surowce)
4.	V	skierniewickie (Ściborów i ok.) 303 (33)	<i>S. typhimurium</i> + gronkowce koagulazo-dodatnie + inna/mieszana flora bakteryjna	<- Surowce (m.in. mięso wieprzo- we, drobiowe), <- Różne gotowe wędliny, <- Półprodukty	Prywatna masarnia
5.	V	nowosądeckie (Rabka) 152 (152)	<i>S. enteritidis</i> + gronkowce koagulazo-dodatnie (od chorych)	Podejrzana jajecz- nica podana na śniadanie w prze- dniu wyst. zach.	Sanatorium dziecięce
6.	VII	króśnieńskie (Jasienica Rosiel.) 129 (16)	<i>S. enteritidis</i>	<- Ciasta z kremem	Wesele (surowce z różnych miejsc)
7.	IX	wrocławskie legnickie (Oława; Legnica/ok) Łącznie: 238 (68)	<i>S. enteritidis</i> + bakterie z grupy <i>coli</i>	<- Ciasta z kremem	Ciastkarnia uspołeczni- ona w Legnicy
8.	IX	włocławskie (Rypin) 170 (83)	<i>S. enteritidis</i>	<- Jaja – wymaz ze skorupy; <- Potrawa: jaja w sosie musz- tardowym	Zaopatrzenie: jaja z prywat. gosp. Produkcja potraw własna (wesele)
9.	XI	tarnobrzeskie (Ożarów i ok.) 126 (21)	<i>S. enteritidis</i> + bakterie z grupy <i>coli</i>	<- Ciastka z kremem	Ciastkarnia prywatna